

СХВАЛЕНО

Вченою радою КНЗ КОР
«Київський обласний інститут
післядипломної освіти
педагогічних кадрів»
(протокол від 22 грудня 2025 р. №10)

ЗАТВЕРДЖЕНО

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ВЧИТЕЛІВ (ВИКЛАДАЧІВ) ПРЕДМЕТІВ
МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ
(УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА)**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують Державний стандарт базової середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12 жовтня 2022 року № 904 та у відповідності до професійного стандарту за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23 грудня 2020 року № 2736 «Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». Освітня програма також враховує основні положення Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898, Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 800, інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність учителя (викладача) української мови і літератури, та з урахуванням європейського вектора розвитку освіти України, стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі освіти та професійного розвитку педагогів, відповідно до сучасних викликів суспільства й освіти.

Сучасний учитель (викладач) української мови і літератури закладу освіти має бути готовим до роботи за державними освітніми стандартами в контексті реформування системи освіти, у тому числі виконання заходів щодо реалізації євроінтеграційних процесів у галузі освіти, інклюзивного підходу, посилення ролі цифрових технологій в організації освітнього процесу та активного використання технологій дистанційного навчання.

Мета освітньої Програми: професійний розвиток учителя (викладача) української мови і літератури відповідно до державної політики в галузі освіти, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей учителів закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) необхідних для організації навчання, виховання та розвитку учнів відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р, та на основі Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898.

Основні завдання Програми:

- підвищити рівень загальних та професійних компетентностей учителів (викладачів) української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти;
- розширити й поглибити знання вчителів (викладачів) української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти щодо теорії та практики навчання з метою змін в організації освітнього процесу та сприяння інноваціям у системі загальної середньої освіти;
- розвивати ключові професійні якості вчителів (викладачів) української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти;
- удосконалити фахові вміння вчителів (викладачів) української мови і літератури закладів загальної середньої освіти відповідно до основних напрямів державної політики, її європейського вектора розвитку;
- поглибити й розширити теоретичні знання із фахових дисциплін.

Особливості організації освітнього процесу за освітньою програмою

Вивчення деяких питань модулів, окремих тем, послідовність вивчення, загальна кількість годин на вивчення тем може бути зміненою, окремі питання тем програми можуть бути перенесені в інші теми в залежності від загальної концепції робочої програми навчання.

Очікувані результати навчання можуть різнитися залежно від кваліфікаційної категорії та педагогічного досвіду слухачів.

Теоретична складова освітньої програми може бути реалізованою через лекції / відеолекції / вебінари / відеоконференції тощо. Практична складова – через практикуми / навчальні тренінги / семінари / майстер-класи тощо.

Навчальні заняття в синхронному режимі при дистанційній формі навчання проводяться з використанням спеціального програмного забезпечення для проведення вебконференцій з обов'язковою участю слухачів. Інші види занять в асинхронному режимі проводяться в різних форматах.

Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу:

- **для очного навчання:** мультимедійний проектор; ноутбук, фліпчарт, персональні комп'ютери, навчальні матеріали, інтерактивна дошка, сучасне програмне забезпечення, спеціалізоване програмне забезпечення для інтерактивної дошки; швидкісний Інтернет-канал для використання під час занять відповідних онлайн-ресурсів;
- **для дистанційного навчання:** комп'ютерна техніка (комп'ютер, вебкамера, мікрофон або ноутбук), доступ до швидкісного Інтернету, дистанційна платформа суб'єкта підвищення кваліфікації, програмне забезпечення для проведення відеоконференцій.

Загальні очікувані результати охоплюють:

Знання й розуміння:

- сучасних тенденцій розвитку освіти загалом;
- нормативно-правових основ, законодавчих актів у сфері базової середньої освіти;
- сутності Концепції Нової української школи;
- сутності основних ідей, принципів побудови Державного стандарту повної загальної середньої освіти;
- структури та змісту типової освітньої програми та освітньої програми закладу освіти, типового навчального плану та робочого навчального плану, модельної навчальної програми та навчальної програми;
- планування освітньої діяльності в закладі загальної середньої освіти;
- академічної свободи вчителя (викладача) в організації освітнього процесу.

Уміння:

- організувати освітній процес відповідно до вимог законодавства;
- визначати предметний зміст і послідовність його опрацювання з урахуванням вимог державного стандарту базової середньої освіти, типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти (освітніх програм, укладених науковими установами, іншими суб'єктами освітньої діяльності, що затверджені у відповідному порядку), модельних навчальних програм, попередніх результатів навчання учнів, їх освітніх потреб;
- формувати в учнів ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей;
- використовувати модельну навчальну програму для розроблення власної навчальної програми;
- ефективно взаємодіяти й співпрацювати в команді.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- готовність до реалізації сучасних цілей освіти;
- професійна мобільність та гнучкість;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- відданість ідеї щодо значущої участі в освітньому процесі всіх учнів;
- просування національно-патріотичних та демократичних цінностей (патріотизм, українська національна ідентичність, готовність стати на захист України, відповідальність за долю держави, повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність).

1.	Розробники освітньої програми	Плівачук Катерина Володимирівна, завідувач кафедри суспільно-гуманітарної освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», кандидат педагогічних наук, доцент, заслужений вчитель України
2.	Найменування освітньої програми	Освітня програма підвищення кваліфікації вчителів (викладачів) предметів мовно-літературної освітньої галузі (українська мова та література)
3.	Мета програми	Формування, розвиток професійних компетентностей
4.	Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника	Учителі (викладачі) предметів мовно-літературної освітньої галузі (українська мова та література)
5.	Напрямок освітньої програми	Професійна компетентність учителя (викладача) предметів мовно-літературної освітньої галузі (українська мова та література)
6.	Обсяг (тривалість), що встановлюється в годинах та/або кредитах ЄКТС	120 год / 4 ЄКТС (72 аудиторних годин, 48 годин – самостійна робота)
7.	Форма підвищення кваліфікації	Очна, дистанційна, очно-заочна, пролонгована
8.	Вид підвищення кваліфікації	Навчання за освітньою програмою підвищення кваліфікації
9.	Перелік компетентностей, що вдосконалювати муться	Загальні компетентності: ЗК.01, ЗК.02, ЗК.03, ЗК.04, ЗК.05 Професійні компетентності: А1 Мовно-комунікативна компетентність (А1.1, А1.2, А1.3, А1.4); А2 Предметно-методична компетентність (А2.1, А2.2, А2.3, А2.4, А2.5, А2.6, А2.7); А3 Інформаційно-цифрова компетентність (А3.1, А3.2, А3.3); Б1 Психологічна компетентність (Б1.1, Б1.2, Б1.3, Б1.4); Б2 Емоційно-етична компетентність (Б2.1, Б2.2, Б2.3); Б3 Компетентність педагогічного партнерства (Б3.1, Б3.2, Б3.3); В1 Інклюзивна компетентність (В1.1, В1.2, В1.3); В2 Здоров'язбережувальна компетентність (В2.1, В2.2, В2.3, В2.4, В2.5); В3 Проектувальна компетентність (В3.1); Г1 Прогностична компетентність (Г1.1, Г1.2); Г2 Організаційна компетентність (Г2.1, Г2.2); Г3 Оцінювально-аналітична компетентність (Г3.1, Г3.2, Г3.3); Д1 Інноваційна компетентність (Д1.1, Д1.2, Д1.3); Д2 Здатність до навчання впродовж життя (Д2.1, Д2.2); Д3 Рефлексивна компетентність (Д3.1)

10.	Очікувані результати	Удосконалення загальних та професійних компетентностей
11.	Особа (особи), які виконують освітню програму	Рогова В.Б. Плівачук К.В. Пащенко Д.І. Бачинська Є. М. Сотніченко І.І. Часнікова О. В Довгань А.І. Сотніченко І.І. Шевченко А.М. Слободяник Г.І. Аносова А.В Бендерець Н.М. Шевченко А.М. Сотніченко І.І. Плівачук К.В. Ковальова С.В. Кабан Л.В. Стовбур Л.М, Ярмутьська І.В. Борбіт А.В. Плівачук К.В. Заболотний О.В. Плівачук К.В. Полозюк О. Плівачук К.В.
12.	Строки виконання програми	Календарний рік
13.	Місце виконання освітньої програми	Комунальний навчальний заклад Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» (вул. Я. Мудрого, м. Біла Церква, 09107)
14.	Вартість надання освітньої послуги	Собівартість обраховується в залежності від наповнення груп згідно з вимогами чинного законодавства
15.	Мінімальна та максимальна кількість осіб у групі	25-30 осіб
16.	Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Свідоцтво про підвищення кваліфікації
17.	Забезпечення розміщення освітньої	сайт: https://kristti.com.ua/ програма:

	програми на сайті	
--	-------------------	--

Зміст освітньої програми

№ з/п	Освітній компонент (модуль, тема)	Всього годин	Аудиторні			Самостійна робота
			Лекції	Семинари	Практичні	
Модуль I. Соціально-гуманітарний. Модернізація системи освіти в контексті викликів XXI століття		6	6			
1.1.	Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу	2	2			
1.2.	Педагогічні погляди українського народу на виховання, роль народної педагогіки в розбудові національної школи	2	2			
1.3.	Гуманістичні аспекти модернізації освіти в контексті традиції та інновацій	2	2			
Модуль II. Професійний. Освітнє середовище НУШ: територія безпеки та розвитку		20	2	2	16	
Інваріантна складова модуля		14	2	2	10	
2.1.	Побудова індивідуальної програми професійного розвитку вчителя	2	2			
2.2.	Педагог в системі компетентісно орієнтованої освіти	2	2			
2.3.	Критерії та індикатори оцінювання якості педагогічної діяльності	2		2		
2.4.	Історія освіти Київщини від найдавніших (дохристиянських) часів до сьогодення	2			2	
2.5.	Спецкурс. Психологічна підтримка учасників освітнього процесу	6			6	
Варіативна складова модуля		6			6	
2.6.	Спецкурс. Інклюзивна освіта: теорія і практика	6			6	
2.7.	Професійний стандарт учителя як механізм для формування навичок самооцінювання педагогічної майстерності	6			6	
2.8.	Комунікативна компетентність педагогічного працівника	6			6	
2.9.	Освітній коучинг як технологія професійного розвитку педагогів	6			6	
2.10.	Профільна освіта: реалізація в Новій українській школі	6			6	
2.11.	Безпека життєдіяльності учасників освітнього процесу	6			6	
Модуль III. Фаховий. Організація освітнього процесу з предметів української мови і літератури		38	6		32	
Інваріантна складова модуля		20	6		14	
3.1.	Навчально-методичне забезпечення вивчення української мови і літератури	2	2			
3.2.	Формувальне оцінювання в системі оцінювання	4	2		2	

	навчання учнів				
3.3.	Реалізація діяльнісного підходу до навчання у вивченні української мови і літератури	2		2	
3.4.	Формування ключових компетентностей і життєвих цінностей учнів / учениць на уроках української мови	2		2	
3.5.	Формування читацької грамотності як провідної компетентності учнів Нової української школи	2		2	
3.6.	Сучасна українська література: історико-культурна картина	2	2		
3.7.	Цифрові технології в освітньому процесі Нової української школи	6		6	
Варіативна складова модуля		18		18	
3.8.	Твори письменників сучасної української літератури в період російсько-української війни	6		6	
3.9.	Цифрові технології в освіті	6		6	
3.10.	Комунікативна компетентність педагогічного працівника	6		6	
3.11.	Система роботи з розвитку лексичної, граматичної та стилістичної компетентності здобувачів освіти	6		6	
3.12.	Практичний аспект формування навичок 4 К в освітньому процесі	6		6	
3.13.	Вивчення сучасної української літератури	6		6	
3.14.	Система роботи з обдарованими дітьми, підготовка їх до участі в конкурсах, олімпіадах	6		6	
Модуль IV. Діагностико-аналітичний		8		8	
4.1.	Установче заняття. Вхідне діагностування	2		2	
4.2.	Конференція з обміну досвідом	2		2	
4.3.	Захист випускних робіт	2		2	
4.4.	Вихідне діагностування	2		2	

Модуль I. Соціально-гуманітарний. Модернізація системи освіти в контексті викликів XXI століття

1.1. Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу

Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу: огляд класичних та сучасних підходів. Аналіз програм та національних стратегій розвитку людського капіталу європейських країн та України. Переваги та обмеження в розумінні ролі освіти в процесі формування людського капіталу. Розгляд перспектив розвитку освіти та її впливу на людський капітал у майбутньому. Реалізація інноваційного освітнього проекту на всеукраїнському рівні за темою «Модель національного освітнього технопарку з підвищення якості освіти у викликах воєнного / повоєнного часу».

1.2. Педагогічні погляди українського народу на виховання, роль народної педагогіки в розбудові національної школи

У лекції висвітленні погляди народної педагогіки на роль формування особистості. Розкрито етапи розвитку народної педагогіки та набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури суспільних взаємин, формування у молоді розвиненої духовності, фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, правової, трудової культури.

Розглянуто ідеальний варіант сучасної педагогіки, що базується на інтеграції народної педагогіки, етнопедагогіки та педагогічної науки загалом, а також передової практики навчання й виховання дітей у сім'ї. Надано приклади використання накопиченого українським народом досвіду у вихованні підростаючого покоління. Наголошено, що актуальним є зараз

виховання повноцінної, національно свідомої особистості з почуттям власної гідності, з високими моральними якостями, яка вивчає національні ідеали, традиції, звичаї, обряди українського народу.

Відмічено, що нові вимоги, які ставить сучасне суспільство перед школою, зобов'язують учителів вивчати педагогічну спадщину, втілюючи в загальну практику провідні ідеї народної педагогіки.

1.3. Гуманістичні аспекти модернізації освіти в контексті традиції та інновацій

Гуманістичні підходи до модернізації освіти. Традиціоналізм в освіті: огляд традиційних підходів до освіти. Методологічні принципи виховання: природовідповідності, культуровідповідності та народності. Генеза проявів цих принципів у модернізації освітнього процесу від античних часів до сьогодення. Стандартизація змісту освіти. Аргументи за збереження традицій в освіті. Прогресивізм в освіті. Ідея інноваційного підходу до освіти. Аргументи за впровадження інновацій в освітній процес.

Очікувані результати за модулем I

Знання й розуміння:

- сутності людського капіталу та його впливу на соціально-економічний розвиток;
- ролі освіти у формуванні кваліфікаційного потенціалу суспільства та індивідуального розвитку кожної особистості;
- впливу освіти на здоров'я, економічний розвиток, соціальну стабільність та культурні процеси;
- суті наступних методологічних принципів виховання: природовідповідності, культуровідповідності та народності;
- способів забезпечення якості іншомовної освіти та рівного доступу до неї;
- цифрових технологій та електронних освітніх ресурсів для навчання учнів іноземної мови;
- сутності української національної ідеї;
- ролі духовно-морального фактору та духовної свідомості в справі становлення національної ідентичності, мотивації багатьох поколінь українців до захисту своєї України.

Уміння:

- аналізувати взаємозв'язок між рівнем освіти нації та її економічними показниками;
- синтезувати інформацію щодо ефективних підходів до розвитку освіти для забезпечення сталого розвитку суспільства;
- створювати стратегії та програми розвитку освіти з урахуванням потреб сучасного ринку праці та соціокультурних вимог;
- використовувати нові досягнення в психології чи фізіології для поліпшення результативності роботи.
- ефективно використовувати можливості цифрових технологій;
- використовувати у практичній діяльності сучасні тенденції викладання й навчання в закладах освіти з урахуванням упровадження дистанційного навчання;
- використовувати нетрадиційні форми уроків для підвищення мотивації учнів до вивчення іноземної мови;
- чітко і переконливо висловлювати думки про історичні аспекти національної ідентичності та ефективно обмінюватися інформацією з іншими.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- підтримка принципу доступності освіти для всіх шарів суспільства, незалежно від соціального статусу чи матеріального стану;
- готовність до впровадження нових методів та технологій у освітній процес для підвищення ефективності освіти;
- усвідомлення важливості знань як основного ресурсу для розвитку суспільства та самореалізації особистості;
- усвідомлення власної ролі у формуванні та розвитку людського капіталу як ключового чинника сталого розвитку суспільства;

- усвідомлення об'єктивної необхідності впровадження інновацій в освітньому процесі при виникненні нових наукових знань у психології, фізіології, антропології;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- постійне вдосконалення мотиваційних стратегій залучення учнів до вивчення іноземних мов;
- усвідомлення ролі вчителя як фасилітатора освітнього процесу;
- усвідомлення своєї національної ідентичності, але при цьому відкритість для самокритики й вільність від націоналістичних уявлень.

Модуль II. Професійний. Освітнє середовище НУШ: територія безпеки та розвитку ***Інваріантна складова модуля***

2.1. Побудова індивідуальної програми професійного розвитку вчителя

Нормативно-правове забезпечення безперервного професійного розвитку педагогічних працівників. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Керівник закладу освіти». Визначення індивідуальних професійних запитів. Формувального індивідуального плану професійного розвитку.

2.2. Педагог в системі компетентнісно орієнтованої освіти

Виклики сучасного суспільства системі освіти. Основні принципи освіти XXI століття. Зміна пріоритетів в освітньому процесі від накопичення знань до розвитку життєвих навичок – ключових компетентностей. Учитель – агент змін: коуч, фасилітатор, тьютор, модератор в індивідуальній освітній траєкторії дитини. Вимоги до педагога Нової української школи.

2.3. Критерії та індикатори оцінювання якості педагогічної діяльності

Поняття «критерії оцінювання» та «індикатори якості педагогічної діяльності», їх взаємозв'язок та значення у педагогічній практиці. Розгляд основних видів критеріїв якості педагогічної діяльності відповідно до вимог «Абетки для директора». Пояснення та приклади індикаторів, що відображають кожен із цих критеріїв. Практика оцінювання та самооцінювання педагогічної діяльності. Застосування критеріїв та індикаторів педагогічної діяльності до підготовки до проходження сертифікації та атестації.

2.4. Історія освіти Київщини від найдавніших (дохристиянських) часів до сьогодення

Заняття присвячене ознайомленню з історією становлення та розвитку освіти на Київщині – від перших освітніх осередків часів Київська Русь до сучасної освітньої системи регіону. Особлива увага приділяється ролі Києво-Могилянська академія як одного з провідних центрів освіти і науки Східної Європи, а також внеску видатних педагогів і просвітників у розвиток навчальних традицій краю.

У ході заняття розглядаються основні етапи реформування освітньої галузі, формування мережі навчальних закладів Київщини, впровадження сучасних освітніх технологій та інновацій. Окремий акцент робиться на ролі освіти у формуванні культурної ідентичності та громадянської свідомості молоді регіону.

Матеріали заняття спрямовані на формування в учнів цілісного уявлення про освітній простір Київщини, розвиток інтересу до історії рідного краю та усвідомлення значення освіти в суспільному поступі.

2.5. Психологічна підтримка учасників освітнього процесу

Поняття безпечного і здорового освітнього середовища. Причини недостатнього рівня розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в сучасних освітніх закладах. Указ Президента України Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у Новій українській школі. Цілі, завдання, очікувані результати реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища. Умови розбудови безпечного і здорового освітнього середовища. Особливості спілкування дорослих, що актуалізують агресивну поведінку учнів. Спілкування як фактор психопрофілактики агресивної поведінки учнівської молоді. Організаційні аспекти протидії булінгу в закладі

освіти.

Підходи до реагування на наслідки надзвичайних ситуацій. Основні принципи надання психосоціальної допомоги. Ресурсність, модель подолання стресу М. Лаада (BASIC PH). Емоційні порушення в дітей різних вікових категорій, вплив стресу на успішність навчання учнів. Шляхи відновлення ресурсного стану в умовах війни. Збереження психологічного здоров'я під час самоізоляції, дієві техніки самопомоги. Особливості зниження рівня тривожності в учнів.

Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка: зміст понять. Надзвичайні ситуації. Благополуччя людини. Взаємозв'язок проблем психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в надзвичайних ситуаціях. Визначення понять «стрес», «життєстійкість». Забезпечення необхідних умов для подолання гострої реакції психіки людини на стрес. Опановування прийомами, які сприяють управлінню стресом та відновленню емоційної рівноваги в надзвичайних ситуаціях. Стратегії подолання стресу.

Очікувані результати за інваріантною складовою модуля 2

Знання й розуміння:

- основних принципів та підходів до побудови індивідуальної програми професійного розвитку вчителя;
- складових професійної компетентності педагога;
- вимог та особливостей професійного розвитку педагогічних працівників в контексті НУШ;
- взаємозв'язку між основними принципами Нової української школи та потребами сучасного суспільства;
- ролі педагога як каталізатора особистісного розвитку учня в умовах нової парадигми освіти;
- психологічних основ емоційно-вольової саморегуляції;
- сутності критеріїв та індикаторів в оцінюванні якості педагогічної діяльності;
- взаємозв'язку між виконанням критеріїв та досягненням освітніх цілей та завдань;
- сучасних тенденцій розвитку освіти.

Уміння:

- аналізувати власний досвід, навички та потреби для визначення пріоритетів у професійному розвитку;
- розробляти стратегії та дії для досягнення поставлених цілей;
- застосовувати психологічні методи та техніки саморегуляції: керувати диханням, тонусом м'язів, техніки заземлення, постукування; трансформувати тривожні думки та самостійно знижувати стан внутрішньої тривоги;
- планувати свій професійний розвиток, враховуючи вимоги НУШ та потреби власної педагогічної практики;
- упроваджувати засоби самовдосконалення та підвищення кваліфікації для постійного професійного зростання;
- аналізувати педагогічну діяльність із використанням різних критеріїв та індикаторів якості освіти;
- організовувати освітній процес відповідно до компетентнісного підходу.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- позитивне ставлення до постійного вдосконалення своєї професійної компетентності;
- усвідомлення відповідальності за власний професійний розвиток;
- взаємодія з усіма учасниками освітнього процесу, гнучкість і адаптивність;
- готовність до впровадження нових педагогічних ідей та технологій для покращення власної професійної діяльності;
- здатність об'єктивно оцінювати власну педагогічну діяльність та готовність до безперервного професійного розвитку;
- важливість власного професійного розвитку для реалізації освітніх стандартів;

- готовність до впровадження нових підходів та технологій у роботу на основі результатів оцінювання.

Варіативна складова модуля

2.6. Інклюзивна освіта: теорія і практика

Тема 1. Організація інклюзивного освітнього середовища: алгоритм дій закладу освіти

Принципи та практичні аспекти створення інклюзивного освітнього середовища в закладах освіти. Ідентифікація потреб учнів з особливими освітніми потребами, розробка індивідуальної програми розвитку, індивідуальних навчальних планів. Підтримка педагогів у розвитку адаптивних методик навчання, а також створення безбар'єрного фізичного та соціального середовища. Розвиток рівності, толерантності та розуміння різноманітності серед учнів, сприяння їхньому повноцінному включенню в суспільство. Організація професійного розвитку педагогічного колективу з питань інклюзивної освіти, сприяння співпраці з батьками учнів з особливими освітніми потребами, упровадження системи моніторингу та оцінювання ефективності інклюзивного середовища.

Тема 2. Психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами

Роль та функції психологів та педагогів у створенні сприятливого середовища для навчання та розвитку кожного учня, незалежно від його особливостей. Методи та стратегії психолого-педагогічного супроводу, спрямовані на індивідуалізацію освітнього процесу, підтримку соціально-емоційного розвитку учнів, а також виявлення та вирішення можливих труднощів. Взаємодія з батьками учнів та іншими учасниками освітнього процесу з метою підтримки та співпраці у створенні ефективного інклюзивного середовища. Кращі практики та інноваційні підходи до психолого-педагогічного супроводу, спрямовані на забезпечення успішного навчання та розвитку всіх дітей.

Аналіз концепційного та теоретичного базису психолого-педагогічного супроводу інклюзивного навчання, зокрема використання теорій розвитку, психології виховання та соціальної педагогіки. Адаптаційні стратегії та індивідуальний підхід до кожного учня з урахуванням його потреб, можливостей та особливостей. Взаємодія психологів, педагогів та інших спеціалістів у сфері освіти для ефективного розвитку інклюзивних практик та спільного розв'язання проблем.

Тема 3. Урахування вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами в освітньому процесі

Вплив вікових особливостей на навчання та розвиток дітей із різними видами особливих освітніх потреб, включаючи інтелектуальні, фізичні, емоційно-психологічні та соціальні аспекти. Індивідуальні особливості кожного учня: ступінь функціональних можливостей, стиль навчання, інтереси та потреби, а також специфічні особливості, пов'язані з конкретними освітніми труднощами. Стратегії та методики адаптації освітнього процесу до врахування цих особливостей із метою забезпечення успішного навчання та розвитку кожного учня. Співпраця між педагогами, психологами, батьками та іншими учасниками освітнього процесу у створенні індивідуалізованих підходів до навчання та підтримки дітей з особливими освітніми потребами. Аналіз теоретичних підходів до вивчення вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами: теорія розвитку, психологія виховання та специфічні теорії, пов'язані з особливими видами порушень розвитку. Сучасні підходи та методики, спрямовані на індивідуалізацію освітнього процесу з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами: диференціація завдань, використання різноманітних методів навчання та оцінювання. Практичні приклади та рекомендації щодо врахування вікових та індивідуальних особливостей у процесі планування та виконання навчальних програм для дітей із різними видами особливих освітніх потреб. Інноваційні підходи у сфері освіти, спрямовані на максимальне врахування потреб та індивідуальних особливостей кожного учня.

Очікувані результати за варіативним спецкурсом

Знання і розуміння:

- теоретичних засад інклюзивної освіти, її цілей, принципів та основних концепцій, розуміння того, що інклюзивна освіта ґрунтується на ідеї включення всіх учнів у освітній процес, незалежно від їхніх особливих освітніх потреб, знання історії розвитку інклюзивної освіти та міжнародних стандартів;
- методів та підходів до реалізації інклюзивної освіти в закладах освіти, включаючи розробку індивідуальних програм розвитку та індивідуальних навчальних планів та програм, використання різноманітних методів навчання та оцінювання, а також підтримку соціально-емоційного розвитку учнів;
- важливості співпраці між усіма учасниками освітнього процесу, включаючи вчителів, батьків, психологів та інших спеціалістів, у досягненні спільної мети – створення інклюзивного середовища, яке забезпечує розвиток кожного учня.

Уміння:

- аналізувати теоретичні підходи та концепції інклюзивної освіти, включаючи її історію розвитку та міжнародні стандарти;
- застосовувати засоби та методи інклюзивної педагогіки для створення сприятливого освітнього середовища для всіх учнів, враховуючи їхні індивідуальні особливості та потреби;
- співпрацювати з батьками, колегами та іншими учасниками освітнього процесу для ефективної реалізації інклюзивної освіти;
- оцінювати ефективність інклюзивного середовища та розробляти стратегії для його подальшого вдосконалення;
- виявляти та адаптувати навчальні матеріали та методики з урахуванням різних особливих освітніх потреб учнів;
- ефективно застосовувати теоретичні знання про інклюзивну освіту в практичній діяльності освітніх закладів та сприяти успішному навчанню та розвитку всіх учнів.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- повага до різноманітності – цінність індивідуальності кожного учня та важливість створення середовища, де кожен може розвиватися та відчувати себе прийнятим;
- усвідомлення справедливості, рівності права всіх дітей на якісну освіту та доступ до освітніх можливостей, незалежно від їхніх особливих освітніх потреб;
- розуміння труднощів, із якими можуть зіткнутися діти з особливими освітніми потребами, відчуття емпатії. Виявлення толерантного ставлення до інакшості та готовність до співпраці та взаєморозуміння з усіма учасниками освітнього процесу. Відкритість до нових знань та методів, використання можливостей вивчення нових підходів та методик, спрямованих на покращення інклюзивної практики. Відкритість до використання інноваційних засобів та стратегій для досягнення кращих результатів у навчанні та розвитку всіх учнів;
- відповідальність, розуміння важливості своєї ролі у створенні інклюзивного середовища та готовність до співпраці з колегами, батьками та іншими учасниками освітнього процесу для досягнення спільної мети.

2.7. Професійний стандарт учителя як механізм для формування навичок самооцінювання педагогічної майстерності

Тема присвячена розгляду професійного стандарту вчителя як сучасного інструменту забезпечення якості освіти та професійного розвитку педагогів. У центрі уваги — аналіз положень Міністерство освіти і науки України щодо впровадження професійних стандартів, а також зміст і структура Професійний стандарт учителя як нормативної основи для визначення компетентностей сучасного педагога.

У межах теми розкривається значення стандарту як механізму формування навичок рефлексії та самооцінювання педагогічної майстерності, визначення індивідуальної траєкторії професійного зростання, підвищення якості освітнього процесу. Особлива увага приділяється ключовим професійним компетентностям учителя, критеріям оцінювання результатів

педагогічної діяльності та практичним інструментам самоаналізу.

Опрацювання теми сприятиме формуванню у педагогів здатності до усвідомленого професійного розвитку, відповідальності за результати своєї діяльності та готовності до впровадження інновацій в умовах реформування освіти.

2.8. Комунікативна компетентність педагогічного працівника

Тема 1. Культура мовлення педагогічного працівника

Зміст та критерії поняття культури мовлення. Культура мовлення як важлива передумова ефективної комунікативної діяльності педагога. Належна культура мовлення – свідчення розвинутого інтелекту й високої загальної культури особистості.

Правильність, змістовність, логічність, багатство, точність, виразність, доречність і доцільність мовлення. Удосконалення усного мовлення та мовленнєвої імпровізації.

Тема 2. Новації Українського правопису

Правописні зміни, закріплені новою редакцією Українського правопису. Орфоепічні й орфографічні норми. Фемінитиви в українській мові.

Тема 3. Диджитал-етикет освітнього простору

Поняття диджитал-етикет (нетикет). Загальні принципи цифрового етикету. Правила віртуальної комунікації. Кодекс диджитал-етикету закладу освіти. Національний текст на цифрову грамотність (цифрограм для освітян). Мовний етикет службових відносин в умовах євроінтеграції.

Очікувані результати за варіативним спецкурсом

Знання і розуміння:

- основних ознак (критеріїв) культури мовлення;
- норм літературної мови;
- важливості дотримання критеріїв культури мовлення та їхнього значення для розвитку мови в цілому;
- норм та принципів диджитал-етикету.

Уміння:

- дотримуватися норм вимови й наголошування слів, слововживання, побудови висловів, точності, ясності, чистоти, логічності, багатства, доречності мовлення, а також дотримання правил мовленнєвого етикету;
- редагувати написане;
- доречного використання мовних засобів відповідно до ситуації спілкування.;
- спілкуватися у віртуальному просторі, створювати кодекс диджитал-етикету закладу освіти.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- відповідальність та самостійність у питаннях удосконалення культури мовлення;
- усвідомлення необхідності дотримання правил віртуальної комунікації; усвідомлення важливості постійного навчання та саморозвитку, формування професійної репутації, іміджу.

2.9. Освітній коучинг як технологія професійного розвитку педагогів

Тема 1. Освітній коучинг як інноваційна технологія розкриття внутрішнього потенціалу особистості

Чим викликаний інтерес до освітнього коучингу. Техніки освітнього коучингу. Цілі коучингу в освіті. Чотири базові етапи коучингу.

Тема 2. Особливості занять в стилі коучингу

Універсальність освітнього коучингу. партнерське комунікативне співробітництво; розкриття потенціалу особистості для досягнення максимально значущого результату; супровід учня, що дозволяє переміститися із зони проблеми в зону ефективного її рішення; сприяння й допомога особистості в пошуку її власних рішень; підтримка учня за індивідуальною освітньою траєкторією.

Тема 3. Ключові компетенції педагога-коуча

4 головні елементи коучингової взаємодії. Уміння будувати партнерські відносини. Системне та позитивне мислення. Основа коучингу: партнерство, розкриття потенціалу, результат.

Очікувані результати за варіативним спецкурсом

Знання і розуміння:

- умов, спрямованих на ефективну організацію процесу пошуку учнем шляхів досягнення важливих для нього цілей і вибору оптимального темпу просування;
- інноваційних методик і технологій;
- ключових моментів коучингу.

Уміння:

- встановлювати партнерські взаємовідносини між учнями; визначати завдання для досягнення конкретної мети;
- досліджувати поточну ситуацію чи проблему;
- визначати внутрішні й зовнішні перешкоди на шляху до результату;
- аналізувати можливості для подолання труднощів у вирішенні проблеми;
- домовлятися про те, що конкретно повинно бути зроблено і у які терміни.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- позитивне ставлення до загальнолюдських цінностей;
- демонстрація ціннісного ставлення до учасників освітнього процесу;
- визначення важливості використання освітнього коучингу.

2.10. Профільна освіта: реалізація в Новій українській школі

Тема 1. Профільна освіта як засіб індивідуалізації і диференціації навчання

Профільна старша школа як необхідна умова індивідуалізації навчання та професійного самовизначення особистості. Організація профільного навчання – невід’ємна складова регіональної Стратегії розвитку освіти громади. Концептуальні засади профільної середньої освіти. Моделі організації профільної освіти в Новій українській школі. Академічні і професійні ліцеї. Реалізація профільного навчання в закладах загальної середньої освіти академічного спрямування.

Тема 2. Особливості навчання української мови і літератури в профільній школі

Диференціація навчальних програм у старшій школі. Особливості навчання української мови і літератури на профільному рівні. Програмно-методичне, навчально-методичне і дидактичне забезпечення профільного навчання української мови і літератури. Форми й методи навчання української мови і літератури в профільних класах. Особливості навчання української мови і літератури в класах негуманітарного профілю.

Тема 3. Організація підготовки учнів у базовій школі

Мета, завдання і зміст допрофільної підготовки. Основні принципи допрофільної підготовки. Структура допрофільної підготовки і форми її реалізації. Етапи проведення допрофільної підготовки. Напрями роботи з допрофільної підготовки: інформаційний, психологічний, діяльнісний. Організаційні моделі здійснення допрофільної підготовки.

Знання й розуміння:

- концептуальних засад Нової української школи;
- особливостей організації освітнього процесу на заняттях української мови і літератури на засадах особистісно орієнтованого, компетентнісного й діяльнісного підходів;
- мети навчальних предметів української мови і літератури; технологій, методів, форм, прийомів навчання, виховання й розвитку учнів засобами мовно-літературної освітньої галузі для класів різних профілів;
- суті індивідуалізованого та диференційованого навчання здобувачів освіти;
- психологічних особливостей розвитку особистості, методів впливу на інтереси, мотивацію здобувачів освіти;
- організації допрофільної підготовки учнів в умовах базової середньої освіти.

Уміння:

- реалізовувати змістовий, ціннісносвітоглядний, технологічний концепти Нової української школи;
- добирати модельну навчальну програму та підручник з урахуванням особистих можливостей, навчальних можливостей здобувачів освіти, матеріально-технічного забезпечення освітнього закладу, соціальних ризиків;
- планувати навчальний поступ здобувачів освіти, відслідковувати його;
- добирати відповідні цілепокладання технології, методи, форми, інструменти й засоби навчання відповідно до індивідуальних особливостей учнів та їхніх інтересів;
- застосовувати міжпредметні зв'язки та інтеграцію змісту різних освітніх галузей, навчальних предметів (інтегрованих курсів) під час підготовки та проведення навчальних занять;
- розвивати в учнів здатність до самопоцінювання й самооцінювання, та взаємооцінювання процесу й результатів навчання;
- визначати предметний зміст і послідовність його опрацювання з урахуванням вимог державного стандарту освіти, типових освітніх програм, попередніх результатів навчання учнів, їх освітніх потреб
- добирати доцільні форми, методи та засоби навчання відповідно до мети і завдань навчального заняття, вікових та інших індивідуальних особливостей учнів;
- здійснювати діагностику готовності учнів до навчання, інтерпретації результатів виконання практичних завдань, пошуку та добору технологій, методів, інструментів та засобів навчання, розробки системи освітньої взаємодії на уроці;
- добирати традиційні та інноваційні методики навчання;
- добирати й використовувати завдання для оцінювання результатів навчання учнів, адаптувати їх відповідно до освітніх потреб і можливостей учнів;
- здійснювати допрофільну підготовку учнів та проводити профорієнтаційну роботу.
- Диспозиції (цінності, ставлення):
- планування й провадження педагогічної діяльності на засадах дитиноцентризму й педагогіки партнерства.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- пошанування загальнолюдських чеснот: людської гідності, поваги до себе й інших людей, справедливості, взаєморозуміння і взаємоповаги, толерантності, відкритості та соціально-політичних цінностей: свободи, демократії, культурного різноманіття, поваги до рідної мови й культури, патріотизму, шанобливого ставлення до довкілля, поваги до закону, солідарності, відповідальності;
- здатність до емпатії;
- поцінювання здобутків та успіхів учнів в навчання.

2.11. Безпека життєдіяльності учасників освітнього процесу

Забезпечення безпеки з закладі освіти відповідно до вимог законодавства. Захист здоров'я учасників освітнього процесу. Безпека на території закладу освіти: контроль доступу та відеоспостереження, безпечний шлях до закладу освіти, проведення профілактичних занять з правил дорожнього руху. Техніка безпеки в кабінетах та лабораторіях, правила безпечного проведення дослідів. Екологічна безпека та гігієна, упровадження екологічно безпечних технологій в освітній процес. Включення тем безпеки життєдіяльності в освітні програми. Проведення занять та тренінгів. Безпека життєдіяльності учасників освітнього процесу.

Модуль III. Фаховий. Організація освітнього процесу з предметів української мови і літератури

Інваріантна складова модуля

3.1. Навчально-методичне забезпечення вивчення української мови і літератури

Законодавство в галузі освіти. Цілісне бачення реформи «Нова українська школа». Оновлення змісту освіти. Мета й ключові компоненти Концепції Нової української школи. Структура Державного стандарту базової середньої освіти. Ціннісні орієнтири базової освіти.

Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. Освітня програма закладу: структура та зміст. Річний навчальний план. Впливи реформування на освітній процес. Організація освітнього процесу в умовах дистанційного навчання. Обмін кращими практиками щодо реалізації Концепції НУШ в умовах сьогодення.

3.2. Формувальне оцінювання в системі оцінювання навчання учнів

Основні види оцінювання: формувальне, поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне), державна підсумкова атестація. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти, види, форми, техніки формувального оцінювання. Свідоцтво досягнень.

3.3. Реалізація діяльнісного підходу до навчання у вивченні української мови і літератури

Визначення діяльнісного підходу як стратегії навчання, що поєднує в собі методи, форми, прийоми навчання. Основні характеристики діяльнісного підходу. Способи реалізації діяльнісного підходу в умовах очного, дистанційного та змішаного навчання. Взаємозалежність, взаємодоповнюваність підходів щодо орієнтації сучасного освітнього процесу на особистість; їх реалізація у вивченні української мови і літератури.

3.4. Формування ключових компетентностей і життєвих цінностей учнів / учениць на уроках української мови

Компетентнісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі. Ключові компетентності як важливий чинник формування особистості. Наскрізні вміння як основа для формування компетентностей. Формування та розвиток життєвих цінностей учнів / учениць на уроках української мови.

3.5. Формування читацької грамотності як провідної компетентності учнів Нової української школи

Знання й розуміння основних понять: читацька компетентність, читацька грамотність, читацька діяльність, вільне читання, види читання. Робота з розвитку вмінь сприймати особливості формування читацької грамотності, читати інформаційні та художні тексти класичної та сучасної української літератури, розуміти, перетворювати, аналізувати, інтерпретувати та оцінювати інформацію, висловлювати думки, почуття, погляди в усній та письмовій формі.

3.6. Сучасна українська література: історико-культурна картина

Ознайомлення з особливостями сучасного літературного процесу, творчими здобутками письменників, поглиблення розуміння закономірностей розвитку мистецтва від 70-х років ХХ століття до сьогодення, засоби формування високої читацької і загальної культури гуманізму і патріотизму, вироблення естетичного смаку.

3.7. Цифрові технології в освітньому процесі Нової української школи

Класифікації та особливості використання різних видів електронних ресурсів.

Ефективність обраних електронних (цифрових) ресурсів та їх використання для досягнення навчальних цілей відповідно до умов навчання, вікових особливостей, рівня підготовки та потреб здобувачів освіти. Використання електронних (цифрових) освітніх ресурсів та сервісів для забезпечення ефективного управління освітнім процесом, взаємодії між учасниками освітнього процесу, підтримки активного та інтерактивного навчання, корекції та адаптації освітнього процесу відповідно до індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти.

Очікувані результати за інваріантною складовою модуля 3

Знання й розуміння:

- нормативно-правових основ, законодавчих актів у сфері базової середньої освіти;
- сутності й змісту мовно-літературної освітньої галузі Державного стандарту базової середньої освіти; основних груп обов'язкових результатів навчання учнів; загальної характеристики базових знань;
- змісту основних ідей, принципів побудови Державного стандарту повної загальної середньої освіти;

- структури та змісту модельних навчальних програм мовно-літературної освітньої галузі;
- сутності формувального оцінювання, стратегій здійснення формувального оцінювання;
- методів і прийомів організації різних видів оцінювання, розвитку в учнів здатності до самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання;
- стратегій розвитку критичного мислення та когнітивної гнучкості;
- класифікації та особливостей використання різних видів електронних ресурсів, наявних національних та регіональних освітніх цифрових ресурсів, у тому числі для підтримки навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;
- ключових компетентностей та наскрізних умінь, спільних для всіх компетентностей;
- принципів академічної свободи вчителя та принципів академічної доброчесності.

Уміння:

- організовувати освітній процес відповідно до вимог законодавства;
- організовувати педагогічну діяльність на засадах сучасних підходів до навчання в НУШ;
- визначати предметний зміст і послідовність опрацювання освітнього процесу з урахуванням вимог Державного стандарту базової середньої освіти, модельних навчальних програм, попередніх результатів навчання учнів, їх освітніх потреб;
- формулювати об'єктивні й зрозумілі для учнів навчальні цілі, визначати критерії оцінювання;
- планувати урок, який підтримує освітній процес із використанням інструментів формувального оцінювання;
- створювати критерії для аналізу модельних програм мовно-літературної освітньої галузі щодо можливості їх використання в освітньому процесі;
- розробляти навчальні програми на основі модельної навчальної програми мовно-літературної освітньої галузі;
- реалізовувати принципи академічної свободи;
- прогнозувати ефективність застосування елементів формувального оцінювання у власній педагогічній діяльності;
- використовувати електронні (цифрові) освітні ресурси та сервіси для забезпечення ефективного управління освітнім процесом, взаємодії між учасниками освітнього процесу, підтримки активного та інтерактивного навчання, корекції та адаптації освітнього процесу відповідно до індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- готовність до реалізації сучасних цілей освіти;
- професійна мобільність та гнучкість;
- готовність застосовувати нові підходи до оцінювання результатів навчання учнів у сучасній школі, мотивація до розроблення нових інструментів оцінювання (паперових, цифрових) власної педагогічної діяльності;
- усвідомлення необхідності власного професійного розвитку в умовах змін системи освіти та законодавчого забезпечення;
- просування національно-патріотичних та демократичних цінностей;
- готовність до партнерської взаємодії та співпраці з суб'єктами освітнього процесу;
- здатність критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел, розуміння правових та етичних аспектів, пов'язаних із використанням цифрових технологій.

Варіативна складова

3.8. Твори письменників сучасної української літератури в період російсько-української війни

Здійснено дослідження трансформації сучасної української літератури в контексті повномасштабного російського вторгнення. Проаналізовано ключові теми, жанрову специфіку та зміну художніх образів у творах провідних авторів. Особлива увага приділяється поєднанню документалізму з художнім вимислом, а також ролі літератури як інструменту

збереження національної пам'яті та культурного спротиву. Розглянуто творчість письменників, які безпосередньо фіксують події війни, перетворюючи травматичний досвід на потужні літературні твори.

Слова, що народжуються в укриттях та на передовій, дає можливість проаналізувати творчість сучасних українських письменників, чії тексти стали голосом нації в часи випробувань. Від поетичних збірок до воєнних щоденників та романів — ми розглянемо, як війна змінила мову авторів, які сенси стали пріоритетними та чому сучасна українська книга є живим свідченням нашої боротьби за ідентичність. Це подорож сторінками книг, що вчать відчувати, пам'ятати та перемагати.

3.9. Цифрові технології в освіті

Тема 1. Інформаційно-комунікаційні технології в НУШ

Диджиталізація. Технологія проведення вебінарів. Особливості інтерактивних уроків. Медіаграмотність.

Тема 2. Програмні засоби для успішного дистанційного навчання

Інструменти віддаленого доступу до ПК учня. Налаштування програмного забезпечення. Програмні засоби на мобільний телефон.

Тема 3. Хмарні технології

Теорія хмарних технологій. Особливості роботи та порівняння середовищ. Сайти, опитування, інтерактивні дошки, презентації, документи. Спільна робота.

Очікувані результати за варіативним спецкурсом

Знання й розуміння:

- вітчизняного та міжнародного нормативно-правового забезпечення цифровізації суспільства та освіти;
- особливостей та відмінностей організації освітнього процесу в умовах відкритої освіти за допомогою дистанційних платформ;
- ознак кібератак, онлайн-злочинів, методів захисту від них; правових та етичних норм використання цифрових технологій та сервісів; основних правил безпечної поведінки в мережі Інтернет;
- класифікації та особливостей використання різних видів електронних ресурсів, наявних національних та регіональних освітніх цифрових ресурсів, у тому числі для підтримки навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Уміння:

- використовувати цифрове освітнє середовище для навчання, моніторингу та контролю його якості, залучати до розбудови цифрового освітнього середовища зацікавлених осіб та організації;
- відрізнити довірені інформаційні джерела від шахрайських, розпізнавати маніпулятивні впливи, що здійснюються через глобальну мережу інтернет та засоби масової інформації;
- добирати безпечні, доцільні для навчання здобувачів освіти електронні (цифрові) освітні ресурси, упорядковувати їх та використовувати з урахуванням мети, умов навчання, вікових особливостей та їхніх потреб;
- використовувати електронні (цифрові) освітні ресурси та сервіси для забезпечення ефективного управління освітнім процесом, взаємодії між учасниками освітнього процесу, підтримки активного та інтерактивного навчання, корекції та адаптації освітнього процесу відповідно до індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти;
- використовувати професійні онлайн-спільноти для професійного розвитку та реалізації професійних ідей та проєктів, а також цифрові інструменти для професійного спілкування.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- здатність критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел, розуміння правових та етичних аспектів, пов'язаних із використанням цифрових технологій;
- мотивація до навчання впродовж життя в професійній сфері за допомогою цифрових технологій та електронних (цифрових) освітніх ресурсів;

- мотивація до проєктування, створення, поширення нових електронних (цифрових) освітніх ресурсів для власної педагогічної діяльності.

3.10. Комунікативна компетентність педагогічного працівника

Тема 1. Культура мовлення педагогічного працівника

Зміст та критерії поняття культури мовлення. Культура мовлення як важлива передумова ефективної комунікативної діяльності педагога. Належна культура мовлення – свідчення розвинутого інтелекту й високої загальної культури особистості.

Правильність, змістовність, логічність, багатство, точність, виразність, доречність і доцільність мовлення. Удосконалення усного мовлення та мовленнєвої імпровізації.

Тема 2. Новації Українського правопису

Правописні зміни, закріплені новою редакцією Українського правопису. Орфоепічні й орфографічні норми. Фемінітиви в українській мові.

Тема 3. Диджитал-етикет освітнього простору

Поняття диджитал-етикет (нетикет). Загальні принципи цифрового етикету. Правила віртуальної комунікації. Кодекс диджитал-етикету закладу освіти. Національний текст на цифрову грамотність (цифрограм для освітян). Мовний етикет службових відносин в умовах євроінтеграції.

Очікувані результати за варіативним спецкурсом

Знання і розуміння:

- основних ознак (критеріїв) культури мовлення;
- норм літературної мови;
- важливості дотримання критеріїв культури мовлення та їхнього значення для розвитку мови в цілому, формування особистого іміджу, ділової репутації педагога;
- норм та знання принципів диджитал-етикету.

Уміння:

- дотримуватися норм вимови й наголошування слів, слововживання, побудови висловів, точності, ясності, чистоти, логічності, багатства, доречності мовлення, а також правил мовленнєвого етикету;
- редагувати написане;
- доречно використовувати мовні засоби відповідно до ситуації спілкування;
- спілкуватися у віртуальному просторі;
- створювати кодекс диджитал-етикету закладу освіти.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- розвинута відповідальність та самостійність у питаннях удосконалення культури мовлення;
- усвідомлення необхідності дотримання правил віртуальної комунікації;
- усвідомлення важливості постійного навчання та саморозвитку, формування професійної репутації, іміджу.

3.11. Система роботи з розвитку лексичної, граматичної та стилістичної компетентності здобувачів освіти

Тема 1. Критерії оцінювання змісту власного висловлення здобувача освіти

Змістовий вияв критерію оцінювання навчальних досягнень учнів. Мовленнєве оформлення – відповідність роботи орфографічним, пунктуаційним, лексичним, граматичним і стилістичним нормам української мови.

Тема 2. Фактори успішного оцінювання мовного оформлення власного висловлення здобувача освіти

Лексичні, граматичні, стилістичні помилки. Ілюстративна добірка найпоширеніших випадків лексичних, граматичних, стилістичних помилок.

Тема 3. Моніторинг якості роботи вчителя з оцінювання власних висловлень за критерієм

Лінгвістична фаховість учителя, під якою можна розуміти знання ним норм сучасної української літературної мови й уміння застосовувати ці знання на практиці. Рецептна

уважність, під якою можна розуміти здатність педагога у процесі реценсії тексту власного висловлення помічати всі випадки невідповідності писемного мовлення здобувача освіти нормам сучасної української літературної мови. Аксономічна спроможність учителя, під якою можна розуміти його здатність відносити помічені в тексті власного висловлення мовленнєві невідповідності до якогось класу в наперед визначеній таксономії невідповідностей (класифікації помилок).

Очікувані результати за варіативним спецкурсом

Знання й розуміння:

- норм сучасної української літературної мови, критеріїв оцінювання змісту, мовного, мовленнєвого оформлення, видів лексичних, граматичних, стилістичних помилок власного висловлення здобувачів освіти.

Уміння:

- застосовувати знання норм сучасної української літературної мови, критеріїв оцінювання мовного, мовленнєвого оформлення;
- методично правильно оцінювати зміст власного висловлення здобувача освіти, помічати всі випадки невідповідності писемного мовлення нормам сучасної української літературної мови, відносити помічені в тексті власного висловлення мовленнєві невідповідності до якогось класу в наперед визначеній таксономії невідповідностей (класифікації помилок).

Диспозиції (цінності, ставлення):

- здатність цінувати українську національну культуру, формувати й розвивати мовно-комунікативні вміння й навички здобувачів освіти, формувати й розвивати в учнів ключові компетентності та вміння спільні для всіх компетентностей;
- здатність розвивати в учнів критичне мислення, добирати й використовувати сучасні та ефективні методи й технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти.

3.12. Практичний аспект формування навичок 4 К в освітньому процесі

Тема 1. Теоретичні основи формування 4 К компетенцій

Розгляд моделі 4 К в освітньому процесі, визначення значення м'яких навичок в освітньому процесі, аналіз елементів, що стимулюють креативність та критичне мислення, ознайомлення з умовами ефективної комунікації та командної співпраці.

Тема 2. Особливості формування 4 К компетенцій в освітньому процесі. Оцінка рівня сформованості 4 К компетенцій

Інноваційні методи викладання важливий фактор розвитку освіти і одна з умов підвищення ефективності навчання. Взаємодія інноваційних технологій із традиційними формами та методами викладання. Технології, які застосовуються в НУШ (проблемне, кооперативне, проектне навчання, технології розвитку критичного та креативного мислення тощо).

Тема 3. Діагностика рівня сформованості комунікативних навичок та колективної взаємодії

Огляд та аналіз кращих практик вітчизняного та міжнародного досвіду в контексті формування навичок 4К в організації освітнього процесу.

Очікувані результати за варіативним спецкурсом

Знання і розуміння:

- теоретичних основ формування навичок 4 К в освітньому процесі;
- сутності й змісту мовно-літературної освітньої галузі Державного стандарту базової середньої освіти: мети та компетентнісного потенціалу; основних груп обов'язкових результатів навчання учнів; загальної характеристики базових знань;
- змісту основних ідей, принципів побудови Державного стандарту повної загальної середньої освіти;
- структури та змісту модельних навчальних програм мовно-літературної освітньої галузі;

Уміння:

- аналізувати принципи становлення навичок 4К в практичному аспекті;

- діагностувати та оцінювати рівень сформованості креативності, критичного мислення, комунікації, кооперації здобувачів освіти;
  - організовувати педагогічну діяльність на засадах сучасних підходів до навчання в НУШ.
- Диспозиції (цінності, ставлення)**
- здійснення професійної діяльності з урахуванням принципів дитиноцентризму, розвитку особистості, педагогіки партнерства;
  - гуманістична спрямованість освітнього процесу;
  - дитиноцентризм, цінність особистості;
  - готовність до реалізації сучасних цілей освіти;
  - усвідомлення необхідності власного професійного розвитку в умовах змін системи освіти та законодавчого забезпечення;
  - просування національно-патріотичних та демократичних цінностей (патріотизм, готовність стати на захист України, відповідальність за долю держави, повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність);
  - готовність до партнерської взаємодії та співпраці з суб'єктами освітнього процесу.

3.13. Вивчення сучасної української літератури

Тема 1. Розгляд історико-культурних умов становлення і розвитку сучасної української літератури

Розширення уявлення про зміст та організацію вивчення сучасних художніх творів у шкільному курсі української літератури. Історико-культурна ситуація наприкінці ХХ- на початку ХХІ ст. З'ява нового літературного покоління. Найвагоміші здобутки сучасної літератури.

Тема 2. Ознайомлення з основними положеннями Стратегії розвитку читання на період до 2032 року «Читання як життєва стратегія»

Визначення причинно-наслідкових зв'язків між несформованістю вміння читати й інтелектуальними й культурними факторами. Упровадження сучасних читацьких технік в освітній процес на рівні загальної середньої освіти; уведення методів інноваційного розвитку читання до освітніх програм закладів загальної середньої освіти; інтерактивні методи та ігрові техніки читання в освітньому процесі; організація й проведення заходів інформаційно-промоційного характеру щодо кореляції читання й життєвого успіху.

Тема 3. Аналіз та інтерпретація сучасних художніх творів

Розвиток уміння бачити глибокі заковдані сенси художніх творів, їх споглядання під різними кутами зору й найбільш відповідний метод аналізу; розуміння властивостей літератури як мистецтва слова; виокремлення характерних рис літературних напрямів, течій, шкіл, стилів, жанрів.

Очікувані результати за варіативним спецкурсом

Знання й розуміння:

- теоретичних аспектів жанру історичного роману, його особливостей у світлі авторського світогляду й естетичних поглядів сучасних письменників;
- специфіки жанрової та стильової моделі роману крізь призму традиційних та новаторських чинників художнього історизму;
- особливостей художньої репрезентації авторського бачення історичного минулого у сучасних творах;
- особливостей стилю і поетики творчості, філософсько-естетичних поглядів сучасних поетів;
- феномену «жіночої прози» та його ключових рис;
- значення українського фемінного дискурсу в літературному та загальнокультурному контексті.

Уміння:

- визначати художні (змістові і формальні) ознаки української жіночої прози ХХІ ст.;
- орієнтуватися у феміністичному дискурсі прози сучасних письменників;
- аналізувати жанрово-стильові модифікації текстів;

- проаналізувати психологію характерів героїв;
- визначити місце та роль історичної романістики в контексті сучасного літературного процесу.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- здійснення професійної діяльності з урахуванням принципів дитиноцентризму, розвитку особистості, педагогіки партнерства;
- просування національно-патріотичних та демократичних цінностей (патріотизм, готовність стати на захист України, відповідальність за долю держави, повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність);
- здатність критично оцінювати творчий потенціал письменника.

3.14. Система роботи з обдарованими дітьми, підготовка їх до участі в конкурсах, олімпіадах

Тема 1. Нормативні документи про Всеукраїнські учнівські олімпіади з базових і спеціальних дисциплін, конкурси

Нормативні документи про Всеукраїнські учнівські олімпіади з базових і спеціальних дисциплін, сучасні педагогічні підходи до розвитку обдарованості учнів, організація системи роботи з талановитою молоддю, методика проведення занять із обдарованими дітьми, зокрема підготовка їх до участі в олімпіадах, конкурсах.

Тема 2. Навчально-методичні рекомендації щодо виконання конкурсних завдань з української мови і літератури

Навчально-методичні рекомендації щодо виконання конкурсних завдань з української мови і літератури, теоретичний коментар до завдань із української мови та до літературного компонента олімпіадних завдань.

Тема 3. Практичний аспект роботи з обдарованими, здібними дітьми

Оцінювання повного синтаксичного розбору складного речення, творчих робіт, цілісний літературознавчий аналіз ліричного, епічного, драматичного творів. Оформлення літературного паспорта. Виконання завдань обласного та Всеукраїнського етапів олімпіади з української мови та літератури, конкурсів.

Очікувані результати за варіативним спецкурсом

Знання й розуміння:

- нормативних документів про Всеукраїнські учнівські олімпіади з базових і спеціальних дисциплін, конкурси;
- сучасних педагогічних підходів до розвитку обдарованості учнів;
- методики проведення занять із обдарованими дітьми, зокрема підготовка їх до участі в олімпіадах, конкурсах;
- навчально-методичних рекомендацій щодо виконання конкурсних завдань з української мови і літератури.

Уміння:

- практично організовувати й проводити заняття з обдарованими дітьми для підготовки їх до участі в олімпіадах, конкурсах;
- оцінювати виконані завдання олімпіади з української мови і літератури; вести учнів до успіху.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- здатність виявляти та підтримувати обдаровану молодь, розвивати її інтереси, схильності та обдаровання;
- формування ключових компетентностей і світогляду на основі загальнолюдських і національних цінностей, а також розвитку інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, необхідних для успішної самореалізації.

Питання для самостійної роботи

1. Мовно-літературний кластер, його роль в освітньому процесі.

2. Порівняльна характеристика мовно-літературної галузі.
3. Роль учителя в оцінювальній діяльності. Зміна парадигми.
4. Навчальні цілі за формулою SMART. Приклади формулювання навчальних цілей з української мови і літератури.
5. Самооцінювання в освітньому процесі. Умови проведення.
6. Взаємооцінювання в освітньому процесі. Умови проведення.
7. Види зворотного зв'язку. Інформаційні ресурси для зворотного зв'язку.
8. Розподіліть техніки формувального оцінювання на категорії:
Цікаві. Давно відомі. Використовую.
Цікаві, але не використаю (надто прості, надто складні, потребують додаткових ресурсів тощо);
Зацікавили. Обираю для власної педагогічної практики.
9. Укажіть 3 ідеї з почутого, які Ви використаєте; 2 ідеї, про які прагнете дізнатися більше; 1 питання, яке хочете задати (стратегія 3-2-1).

Рекомендовані джерела

1. Абетка інклюзивності і толерантності: науково-популярне видання ІГО «Соціальна синергія». Київ: Видавництво «Теза», 2020. 30 с. URL: <https://bit.ly/3FQSmDs>
2. Андрющенко О.О. Сутність феномену «рефлексивні вміння педагога». *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 51 (104), С. 67-73.
3. Балущок В.Г. Українська національна спільнота: етногенез, історія, етнімія. Біла Церква: Видавець О. Пшонківський, 2008. 304 с.
4. Бахтіна Г.П. Інформатизація суспільства та проблема «кліпового мислення». URL: <http://kpi.ua/1102-7>.
5. Бех І.Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. *Рідна школа*. 2011. № 8-9, С. 9-14.
6. Бобровський М.В., Горбачов С.І., Заплотинська О.О. Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Київ : Державна служба якості освіти, 2019. 240 с. URL: <https://bit.ly/3WgK1Ou>
7. Богосвятська А.І. Методичні прийоми технології розвитку критичного мислення учнів через читання та письмо. *Зарубіжна література в школах України*. 2013. № 10, С. 20-25.
8. Богосвятська А.І. Сучасні форми і методи навчання в системі формування духовно-моральної культури учнів. *Зарубіжна література в школах України*. 2014. № 11, С. 21-25.
9. Богосвятська А.І. Технології прилучення учнів до читання. *Зарубіжна література в школах України*. 2014. № 4, С. 2-9.
10. Богосвятська А.І. Технологія проблемного навчання і мислення на уроках літератури. *Зарубіжна література в школах України*. 2013. № 6, С. 28-32.
11. Богосвятська А.І. Формування системного і творчого мислення на уроках літератури. *Зарубіжна література в школах України*. 2014. № 9, С. 18-23.
12. Бондаренко Н. Модерна українська ідентичність як основа формування європейськості майбутньої еліти. Обдаровані діти – скарб нації! : матер. III Міжнародної наук.-практ. онлайн-конференції (м. Київ, 18–23 серп. 2022 р.). 2022. С. 139–149. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731816>
13. Бондарчук Л.І. Методику підказує текст : навчальний посібник. Тернопіль : Мальва. ОСО, 2001. 160 с.
14. Взаємодія у школі: 6 прикладів змін через партнерство. Посібник МОН України. URL: https://38d34c07-6455-4caa-9ab77d37e22181e3.filesusr.com/ugd/417f51_002e0e562bd04458b040e24238550_cd8.pdf
15. Використання Kahoot у навчально-виховному процесі: веб-сайт. URL: <https://bit.ly/3Vmanig>

16. Вороніна Г.Л. Трикутник партнерства: педагоги – батьки – діти. Харків : Основа, 2007. 302 с.
17. Вукіна Н.В., Дементієвська Н.П., Сущенко І.М. Критичне мислення: як цьому навчати: наук.-метод. посібник / за наук. ред. О.І. Пометун. Харків, 2007. 190 с.
18. Галузяк В.М. Рефлексія у структурі особистісно-професійної зрілості вчителя. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2008. № 4, С. 17–25.
19. Глузман О.В. Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості. *Педагогіка і психологія : Вісник НАПН України*. 2009. № 2 (63), С. 51–60.
20. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*. 2008. № 3, С. 23–30.
21. Гондарева Г.В. Концепція розвитку емоційного інтелекту старшокласників у навчально-виховному процесі. *Таврійський вісник освіти*. 2013. № 2, С. 260–264.
22. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків: Віват, 2022. 512 с.
23. Грицак Я., Комаров О. Шлях становлення української ідентичності. 2021 р. URL: <https://bit.ly/3ERW4L5>
24. Гуревич Р.С. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів засобами мультимедійних технологій. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*. 2007. С. 38–41.
25. Гусак В.М. Нові ролі педагога у контексті реформ сучасної української школи. *Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах НУШ: матеріали науково-практичної конференції*. URL: <http://conf.zippo.net.ua/?p=79>
26. Державний стандарт базової загальної освіти : Постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
27. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 3-тє вид., випр. Київ : Академвидав, 2015. 304 с.
28. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укладач Н.П. Наволокова. Харків : ВГ «Основа», 2009. 176 с.
29. Європейське мовне портфоліо : методичний посібник. URL: <http://surl.li/eakzd>
30. Євтух М.Б., Пінковська Е.А., Черкашина Т.В. Методики особистісно-професійного самовдосконалення суб'єкта педагогічної діяльності на засадах самопізнання : навч.-метод. посіб. для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2015. 400 с.
31. Євтух М.Б., Черкашина Т.В. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення : підручник. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2017. 348 с.
32. Єгорова Є.В. Структура професійної ідентичності особистості: експериментальне дослідження. *Наукові записки Інституту психології імені Г.С. Костюка АПН України*. 2006. Вип. 30, С. 350–360. URL: <https://rucont.ru/efd/518381>
33. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення викладання, оцінювання. URL: <https://lenvit.ucoz.ua/ZER.pdf>
34. Зеленська Л.Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). *Молодь і ринок*. 2021. № 9(195), С. 16-20.
35. Зеленська Л.Д. Модерація як форма реалізації супервізії в НУШ. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г.С. Сковороди. 2021. Т. 2, С. 95-98.
36. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренерів: навч.-метод. посібник. Київ, 2018. 174 с.
37. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід : метод. посіб. / авт.-укл.: О. Пометун, Л. Пироженко. Київ : АПН, 2002. 136 с.
38. Ісаєва Г. Метод проєктів – ефективна технологія навчання. Підручник для директора. 2005. №9-10, С.4-10.
39. Калініна Л.М. Реформування освіти в Чеській республіці. Вересень. 2013. № 1–2 (62–63), С. 10–24.

40. Книш І.В. Кліпове мислення як норма та прояв геніальності. Нові виміри духовності на початку XXI століття : матеріали VI Міжнародної on-line конференції (24–25 травня 2018 року, Сумський державний університет) / за ред. проф. І.П. Мозгового. 2018. С. 48–49.
41. Козира В.М. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі : навч.-метод. посібник для вчителів. Тернопіль: ТОКІППО, 2017. 60 с.
42. Конституція України. Основний закон. Київ, 1996. URL: <https://bit.ly/3W15vu3>
43. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України та розвитку громадянської освіти в Україні. Додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641. Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки України. 2015. № 8, С. 87–95.
44. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Розпорядження КМУ від 14.12.2016 № 988-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>
45. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа». URL: http://osvita.ua/legistion/Ser_osv/54258
46. Костюк А.В. Емоційний інтелект та шляхи його розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. № 2, С. 85–89.
47. Коханова О. Психологія партнерської взаємодії в освіті: навч.-метод. посібник. Київ: Вид-во ПП Щербатих О.В., 2011. 104 с.
48. Кочан І.М. Лінгвістичний аналіз тексту : навч. посібник. Київ: Знання, 2008. 423 с.
49. Кочкурова О.В. Динаміка професійної ідентичності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 12*. 2019. Вип. 25 (49), С. 200-205.
50. Кремень В.Г. Світ знання : людина, наука, освіта. Київ : Знання України, 2016. 87 с.
51. Кугуєнко Н.Ф. Активні та інтерактивні методи навчання як фактор забезпечення педагогіки успіху. *Джерело педагогічної майстерності*. 2008. № 2, С. 32–37.
52. Куля О.М. Патріотичне виховання школярів на традиціях українського народу. Виховна робота в школі. 2017. № 2, С. 9-10.
53. Ломакович С.В., Панченков О.А., Терещенко В.М. Участь у проєкті PISA як потенційна можливість побачити вітчизняну освіту без «прикрас». Тестування і моніторинг в освіті. 2015. № 11–12, С. 19–23. URL: <http://surl.li/edkle>
54. Лукіяничук А.М. Модель розвитку професійної ідентичності майбутніх педагогів. *Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць Кам'янець – Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України*. 2010. Вип. 7, С. 370–381.
55. Макаренко В.М., Туманцова О.О. Як опанувати технологію формування критичного мислення. Харків : ВГ «Основа», 2008. 320 с.
56. Максименко С.Д. Рефлексія – шлях до продуктивного самовизначення. *Психолог*. 2005. № 1, С. 19-22.
57. Мірошник О.Г. Професійно-педагогічна рефлексія у вимірах основних сфер професійної активності вчителя. *Психологія і особистість*. 2015. №1 (7), С. 162-173.
58. Мова і міжкультурна комунікація : теорія та практика : монографія / за наук. ред. Н. Сизоненко. Київ: Вид-во Ліра-К, 2020. 256 с.
59. Моргун В.Ф. Емоційний інтелект у багатовимірній структурі особистості. *Постметодика*. 2010. № (6)97, С. 2–15.
60. Москаль Ю. Ідентифікація й ідентичність у суспільному форматі теоретичного аналізу. *Психологія і суспільство*. 2016. № 1, С. 96–112.
61. Навчальна кінезіологія: проста гімнастика для мозку. URL: <https://bit.ly/3XKqdVt>
62. Навчання, досвід, наставництво. Інформаційний бюлетень *За медичні права*. Квітень 2011. № 4, С. 2–3. URL: <http://lviv.medprof.org.ua/uploads/media/2-3.pdf>
63. Нова українська школа: poradnik для вчителя / за заг. ред. Н.М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2019. 208 с.

64. Онопрієнко О.В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів: сутність і методика здійснення. *Український педагогічний журнал*. 2016. № 4, С.36 – 42.
65. Опис цифрової компетентності педагогічних працівників / Н. Морзе та ін. Ел.фахове видання *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 1-53. Київ, 27–28.09.2019. URL: <https://bit.ly/3ineA6B>
66. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади : монографія / Л.Б. Лук'янова та ін. Київ : Педагогічна думка, 2012. 272 с.
67. Палько Т.В. Психологічна програма розвитку рефлексії вчителів в умовах післядипломної педагогічної освіти. *Актуальні проблеми психології*. 2014. Т.1. Вип. 41, С. 163–168.
68. Пітерсон Д. 12 правил життя. Як перемогти хаос/ пер. з англ. Д. Кожедуба. 3-тє вид. Київ: Наш формат, 2021. 384 с.
69. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. Посібник для вчителя. Київ, 2014. 280 с.
70. Пометун О.І. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі : навч.-метод. посібник. Київ, 2020. 104 с.
71. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності : Закон України від 13.12.2022 № 2834-IX. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2023, № 46, ст. 116.
72. Програма PISA (програма міжнародного оцінювання учнів). Тестування і моніторинг в освіті. 2011. № 11–12, С. 39–68. URL: <http://surl.li/edklu>
73. Рашевська Н. Змішане навчання як психолого-педагогічна проблема. *Вісник Черкаського університету*. Серія «Педагогічні науки». 2010. Вип. 191. Ч. IV, С. 89-96.
74. Робінсон К. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту. / пер. з англ. Г. Лелів. Львів : Літопис, 2016. 258 с.
75. Сак Т. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навчальний курс та науково-методичний посібник. Київ: СПД-ФО Парашин І., 2011. 101 с. URL: <https://cutt.ly/lnUhQDL>
76. Самопізнання і самовдосконалення в схемах, формулах, таблицях: навчально-методичний посібник / укладач А.В. Аносова; за заг. ред. Е.А. Піньковської, Т.В. Черкашиної. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2018. 152 с.
77. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти : Наказ МОЗ України від 25.09.2020 №2205, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 за №1111/35394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
78. Скиба М. Цінності в школі – від глухої оборони до навігації в незвіданому. Нова українська школа. URL: <https://bit.ly/3UrXXnA>
79. Смагіна Т.М. Зміщення акцентів з hard skills на soft skills в підвищенні професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти. *Розвиток професійної компетентності педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти регіону: збірник матеріалів конференції*. Житомир. 2017. С. 21-29.
80. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка. Київ: ІЗМН, 1997. 232 с.
81. Степанова Н.М., Кудін В.С. Календар морально-патріотичних цінностей сучасного школяра: науково-методичний посібник. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2020. 152с.
82. Стіл Дж., Мередіт К., Темпл Ч. Методична система «Розвиток критичного мислення у навчанні різних предметів»: Підготовлено для проєкту «Читання та письмо для розвитку критичного мислення» / Науково-методичний центр розвитку критичного та образного мислення «Інтелект». Київ: Міленіум, 2001. 104 с.
83. Стрельников В.Ю. Роль емоційного інтелекту у забезпеченні здоров'я людини. *Постметодика*. 2010. № (6)97, С. 15-21.
84. Технології розвитку критичного мислення учнів / А. Кроуфорд та ін.; наук. ред., передм. О.І. Пометун. Київ: Плеяди, 2006. 220 с.
85. Тимошко Г.М. Управління формуванням професійного здоров'я педагогів. *Проблеми*

- освіти*: наук.-метод. збірник / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. 2015. Вип. 83. Ч. 2, С.102-107.
86. Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності : Наказ МОН України від 10.12.2021 р. № 1340. URL: <https://bit.ly/3XRhd0W>
87. Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності : Наказ МОН України від 10.12.2021 №1340. URL: <https://bit.ly/3XRhd0W>
88. Удовицька Т.А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву у процесі навчання (до постановки проблеми). *Вища освіта України : теорет. і наук.-метод. часопис*. 2013. Вип. 31. Т. VIII (50), С. 407-416.
89. Фасоля А. Читацька компетентність: що формуємо, що і як перевіряємо й оцінюємо. *Дивослово*. 2017. № 9, С. 8–15.
90. Філоненко С. Концепція особистості жінки в українській жіночій прозі 90-х років ХХ ст. Київ, Ніжин: Аспект, 2006. 158 с.
91. Фісун О. Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен : збірник наук. праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Засоби навчальної та науково-дослідної роботи». 2010. Вип. 34, С.133-139.
92. Цуркан Т.Г., Красій Н.Б. Шлях до успіху особистості – через проблемне навчання. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 10 (54), С. 313–318.
93. Чепіль М.М., Дудник Н.З. Педагогічні технології : навчальний посібник. Київ : Академвидання, 2012. 224 с.
94. Черкашина Т.В. Сучасні педагогічні практики: педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення: навчально-методичний посібник для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 162 с.
95. Чернявська А. Емоційний інтелект – запорука успішного навчання. *Молодь і ринок*. 2012. № 12, С. 136–139.
96. Шлейхер А. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / пер. з англ. Г. Лелів. Львів: Літопис, 2018. 296 с.
97. Щербак О.І., Софій Н.З., Бович Б.Ю. Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2014. 136 с.